

Kursplan för kurser i "Skötsel av kulturpräglad natur"

Kursnamn

Skötsel av kulturpräglad natur

Tema

Torrmarksslåtter

Tema

Våtmarksslåtter

Bakgrund – satsning på kompetensutveckling om skötsel av kulturpräglad natur

Allt fler studier visar att vi förlorar biologisk mångfald inte bara genom upphörd hävd utan också i marker som sköts. Vi tror att det behövs tillfällen att mötas, utbyta erfarenheter och ta del av den senaste forskningen för att lyckas bevara arter och livsmiljöer, inte minst i skyddade områden. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Centrum för biologisk mångfald gör därför en satsning på Skötsel av kulturpräglad natur i form av en kompetensutveckling om ekologi, historia och praktisk förvaltning.

Satsningen innehåller en serie kurser, med början sommaren 2017, där vi fördjupar oss i olika skötselformer och kulturpräglade naturtyper. Kurserna har olika teman och fokuserar på en naturtyp i taget, utformas i samarbete med länsstyrelser. Ett huvudsyfte med kurserna är att lyfta kunskapsnivån om ekologi-historia (naturvård-kulturmiljövård) från det allmänna till det specifika.

2017 års kurser genomförs i samarbete med länsstyrelsen i Östergötlands län (torrmarksslåtter) och Örebro län (våtmarksslåtter).

Kursens omfattning och tidpunkt

Kursen omfattar en fältdel samt inläsning av litteratur. Fältdelen består av 2 heldagar inklusive övernattning (från ca kl 11 lunch dag 1 till kl 16 dag 2). Därtill behöver man lägga 1-2 dagar för inläsning av litteratur inför kursen.

Kurser 2017:

Torrmarksslåtter: 20-21 juni 2017, Östergötlands län

Våtmarksslåtter: 31 augusti – 1 september 2017, Örebro län

Målgrupp och förkunskaper

Målgruppen är länsstyrelsernas naturvårds- och kulturmiljövårdshandläggare som arbetar med förvaltning och skötsel, till exempel i natur- och kulturresevat, Natura 2000 områden och fornvårdsområden eller inom ramen för åtgärdsprogrammen för hotade arter.

Deltagarna arbetar med naturvård och/eller kulturmiljövård och har därmed förkunskaper inom biologi och/eller kulturhistoria samt erfarenhet av förvaltning.

Antal platser och urval

25 deltagare per kurstillfälle. Om antalet anmälda överstiger 25 tillämpas förbehåller sig arrangören rätten att, efter sista anmälningdag, fördela platserna mellan de anmälda så att det blir en bra fördelning natur- och kulturmiljövårdare och en geografisk spridning.

Anmälan

Anmälan görs genom länk på CBMs hemsida och administreras av Akademikonferens. Anmälan öppnar i 3 april och stänger i 1 maj. Därefter kan man anmäla sig i mån av plats.

I samband med anmälan kan deltagaren notera specifika skötselutmaningar, diskussionsbehov relaterat till kursens tema (kan också mailas kursledningen senare).

Deltagaren ombeds också tala om ifall man kommer med bil och eventuella extra platser i bilen (för samåkning på plats).

Kursspråk

Svenska

Ekonomi

Kursen kostar 4500 kr per deltagare, vari ingår kost, logi och kursmaterial. Därtill kommer 100 kr i faktureringsavgift.

Resan till kursen får var och en själv ordna och bekosta. Resor under kursen, mellan besökslokalerna, försöker vi i första hand ordna med egna bilar, i andra hand med minibussar.

Syfte och lärandemål

Det övergripande syftet med kurserna är bättre bevarande av biologisk mångfald och kulturmiljövården i landskapet. Detta vill vi nå genom att lära oss mer om lokalt anpassad skötsel som bygger på kunskap om sambanden mellan naturtypernas ekologi och deras historia. Kurstillfällena kommer i sig att generera mycket ny kunskap genom deltagarnas bidrag och diskussioner.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska deltagarna ha tillägnat sig ett reflekterande, kreativt och kunskapsbaserat arbetssätt i förvaltning av landskap. Arbetssättet bygger på integrering av de tre komponenterna: ekologi, historia och praktiska förutsättningar. Vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap om naturtyper och skötsel är lika viktiga. Den vetenskapliga kunskapen baseras på en vetenskaplig kunskapssammanställning för varje tema, som ingår i kursmaterialet.

Kursuppläggning

Varje kurs hålls i samverkan med en länsstyrelse. Kursen hålls i reservat som förinventerats, både vad gäller biologiskt kulturarv/biologisk mångfald och beträffande platsspecifika skötselfrågor, möjligheter etc. Varje kurs har särskilt fokus på en skötselbiotop/skötselform, exempelvis vad gäller tyngpunkten för fältdiskussionerna. Diskussionerna tar emellertid också upp en del andra viktiga skötselfrågor i de besökta områdena.

Huvudaktiviteten på kurserna är att på några specifika platser diskutera hur man genom att koppla samman historia, ekologi och praktiska förutsättningar, kan förstå vilka processer och förhållanden (naturliga och antropogena) som format dagens naturtyper, och hur den kunskapen kan användas för att åstadkomma bästa möjliga och mest kostnadseffektiva skötsel för att bevara biologisk mångfald och

kulturmiljövärden. Deltagarna bidrar med egna erfarenheter och funderingar, och kan sedan ta med sig arbetssätt, inventerings- och analysmetoder etc hem för att arbeta i sina egna skötselområden.

Kurserna bygger på fältdiskussioner om skötsel och bevarandemål i konkreta skyddade områden där det finns både biologiskt kulturarv och naturvårdsintressant biologisk mångfald. Synergier och konflikter mellan kulturmiljövård och naturvård diskuteras. Deltagarna får material i förväg om de områden som besöks.

Kurserna hålls i normalfallet under 1,5 dagar (lunch dag 1 till kväll dag 2) för att minimera kostnad för övernattnig. Som kvällsaktivitet hålls ett mer teoretiskt föredrag, och lämpligen ett med lokalt perspektiv. Kursdeltagarna har fått material (se nedan) i förväg som de förväntats läsa.

Ungefärligt schema

Senast två veckor innan kursen får deltagarna inläsningslitteratur:

Innan kursen skickas även eventuellt material om besökslokalerna som deltagarna kan skriva ut i förväg.

Kursen

Dag 1

11-12	Ankomst, kursintroduktion (kursledningen)
12-13	Lunch
13:00-13:30	Introduktion till besöksplatsen (länstyrelsen m fl)
13:30-17	Fältvandring med diskussion i område 1, inklusive fika.
17-19	Middag och inkvartering
19-20:30	Teoripass inomhus

Dag 2

7-8	Frukost
8-12	Fältvandring med diskussion i område 2, inklusive fika.
12-13	Transport till område 3 och lunch
13-15	Fältvandring med diskussion i område 3, inklusive fika.
15-16	Avslutning och utvärdering

Praktikaliteter

Deltagarna tar sig själva till kursen. Transport mellan lokalerna ordnas i möjligaste mån genom samåkning med egna bilar.

Kursledningen ordnar fältlunch dag 1, middag, frukost och fältlunch dag 2, samt fältfika bägge dagarna.

Information

Information om kursen läggs på hemsidan http://www.slu.se/kulturpraglad_natur. Där läggs även litteratur och förberedelsematerial som deltagarna förväntas ta del av innan kursen.

Litteratur

Obligatorisk läsning

- Skötsel av kulturpräglad natur – Att använda historia och ekologi som vägledning
- Kunskapssammanställning om den aktuella naturtypen/skötselformen (2017 = slåtter).
- Evt platsspecifik information om besöksplatserna.

Frivillig fördjupningsläsning
Kompletteras

Ansvarig och kursledning

Kursen genomförs av Centrum för biologisk mångfald (CBM) i samarbete med länsstyrelsen i det län där kursen genomförs, samt Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket.

Kursledning: Anna Westin och Tommy Lennartsson vid CBM.

Kontaktpersoner

CBM

Anna Westin, anna.westin@slu.se , Mobil: 070-295 27 03

Tommy Lennartsson, tommy.lennartsson@slu.se , Mobil: 070- 586 83 81

Riksantikvarieämbetet

Fabian Mebus, Fabian.mebus@raa.se , Tel: 08 5191 8370. Mobil: 076-723 30 46

Naturvårdsverket

Henri Engström, henri.engstrom@naturvardsverket.se , Tel: 08-698 00 00, Mobil: 072 985 11 18